

Energetski izziv iz Helsinkov: »Želeli smo narediti nekaj kreativnega, kar bi koristilo drugim mestom.«

Intervju z Janom Vapaavuorijem, županom Helsinkov od 2017 do 2021

V Helsinkih so od februarja 2020 do marca 2021 organizirali mednarodni natečaj za iskanje rešitev, da bi do l. 2035 odpravili daljinsko ogrevanje mesta na premog in plin. Jan Vapaavuori, takratni župan Helsinkov, goori o izkušnjah, ki so si jih pridobili med [»helsinškim energetske izzivom«](#).

photo: Jetro Stavén

Kateri so bili glavni razlogi za predstavitev energetskega izziva iz Helsinkov?

Jan Vapaavuori: »Ob nastanku tega projekta smo imeli dve viziji. *Najprej smo se soočili s težkim izzivom, ki ga nismo znali rešiti. Drugič, želeli smo, da bi imela druga mesta koristi od naših dejanj.*

Helsinki so se zavezali, da bodo do leta 2035 postali podnebno nevtralni. Trenutno je več kot 50 % mestnih emisij iz sektorja ogrevanja in hlajenja. Poleg tega bo od leta 2029 na Finskem prepovedano kurjenje premoga za proizvodnjo energije. Trenutno imamo dve kombinirani toplarni in elektrarni na premog, ki skrbita za sistem daljinskega ogrevanja in hlajenja za celo mesto. Eno bomo zaprli leta 2023, za drugo pa nismo imeli obnovljivih možnosti. Lahko bi se odločili za uporabo biomase namesto premoga, kar je običajna rešitev. Ne verjamem pa, da je tudi množično kurjenje biomase trajnostna rešitev. Ko smo izključili biomaso, nismo imeli jasnega odgovora, kako lahko razogljčimo naše omrežje za daljinsko ogrevanje in hlajenje.

Poleg tega želimo biti predhodniki, želeli smo narediti nekaj kreativnega, kar bi koristilo drugim mestom, zato smo povabili preostali svet, da nam pomaga rešiti težavo. Že na začetku je bilo jasno, da bi lahko bile nekatere rešitve, ki so jih predlagali konkurenti, pomembne za druga mesta. Filozofija mesta Helsinki ni le, da

bi mesto samo postalo podnebno nevtrarno, ampak tudi da bi prispevalo k prizadevanjem preostalega sveta, da stori enako.

Navdihnili nas je mesto New York, ki že nekaj časa organizira tovrstna tekmovanja, ki jim pravijo MoonShot Challenges (slov. izzivi s streljanjem v luno).

Kaj je bil za vas največji nauk?

Naučil sem se, da za mesto ni dovolj, da ima v 100-odstotni lasti svoje energetske podjetje, s tem podjetjem je treba tesno sodelovati, prevzeti večjo vlogo kot mesto za reševanje največjega izziva človeštva v današnjem svetu. Težave razogljčenja svojega sistema za ogrevanje ne morete prenesti na podjetje, tudi če je v vaši lasti do 100 %. Ogrevanje in hlajenje z razogljčenjem ni zgolj tehnični problem.

Še eno spoznanje je, da je treba ustvariti čim bolj prilagodljiv sistem. Spoznali smo, da tehnologija vsak dan gre naprej. Poskusiti moramo ustvariti sistem, v katerem se ne zaklenemo v tehnologije, ki bodo dve leti kasneje že zastarele. Ustvariti moramo ekosistem, ki bo v prihodnosti fleksibilen in prilagodljiv novim tehnologijam.

Nasveti za uspešen energetski izziv

Laura Uuttu-Deschryvere, direktorica projekta energetski izziv iz Helsinkov, in Kaisa-Reeta Koskinen, direktorica projekta za ogljično nevtralne Helsinke, govorita o svojih izkušnjah z organizacijo izziva. Koristni nasveti za ponovitev takšnega natečaja v vašem mestu!

Helsinški energetski izziv smo organizirali v dveh korakih: odprta faza prijave, v kateri je mesto prejelo 232 prijav iz 35 držav, nato pa faza soustvarjanja z desetimi ekipami, ki so se uvrstile v ožji izbor. V prvi fazi so morali prijavitelji prepričati žirijo s kratko obrazložitvijo, da njihove rešitve lahko rešijo težavo in da je njihova ekipa sposobna izvesti drugo fazo. V fazi soustvarjanja je mesto posredovalo dodatne informacije o svojem sistemu za daljinsko ogrevanje in hlajenje, tako da so finalisti lahko predlagali podroben glavni načrt za doseg cilja razogljčenja mesta. Na uspeh tekmovanja lahko vplivajo štirje dejavniki.

1. Naj bo izziv odprt

Mesto Helsinki ni iskalo posebnih tehnoloških rešitev, ampak celovite načrte, ki bi vključevali inovacije in sistemsko razmišljanje za rešitev njihovega izziva. Tako niso

opredelili nobenih omejitev za predlagane rešitve. Zaradi raznolikosti prejetih predlogov (od dražb čistega ogrevanja do prostorskih rešitev za pridobivanje energije sončnega vetra) je bilo ocenjevanje izziv. Uporaba različnih kategorij bi lahko poenostavila izbiro finalistov, hkrati pa bi usmerjala tudi predloge prijavljenih.

2. Organizirajte se in se pripravite na dvosmerno učenje

Glede na raznolikost in veliko število prejetih prijav je bilo za njihovo ocenjevanje potrebno precej dela in sodelovanje strokovnjakov iz različnih okolij. Zato je bila razpoložljivost ključnih oseb iz mesta in lokalnih deležnikov ključnega pomena za uspeh izziva. V drugi fazi so se ekipe finalistov lahko srečale s političnimi vodji, mestnimi strokovnjaki in deležniki iz Helsinškega energetskega podjetja. Tako so lahko bolje razumeli potrebe in ovire, s katerimi se sooča mesto, medtem ko so predstavniki mest lahko spodbudili inovatorje, kar je povzročilo več posnemanja med udeleženci.

3. Bodite jasni pri tem, kaj želite

Helsinki so opredelili sedem meril za oceno glavnih načrtov, ki so jih predlagali finalisti: vpliv na podnebje, vpliv na naravne vire, stroški, časovni raspored izvajanja, izvedljivost, zanesljivost in zanesljivost oskrbe ter toplotna zmogljivost. To je spodbudilo inovatorje, da so upoštevali različne vidike mestnega izziva. Helsinki so za finaliste pripravili tudi nabor podatkov, pa tudi vodilne predpostavke, na primer o prihodnjih potrebah stavb po energiji. Vse ekipe so tako dobile enak okvir. Predpostavke so bile nujne tudi zaradi zaupnosti nekaterih podatkov ali dejstva, da mesto ni imelo odgovorov na vsa vprašanja finalistov.

4. Povabite mednarodne in interdisciplinarne ekipe

Helsinki so k temu izzivu povabili ljudi z vsega sveta: prijavile so se ekipe iz več kot 35 držav. Ljudje izven lokalnih in državnih razmer so lahko predlagali že pripravljene ideje: pomagalo je imeti novo znanje in se izogniti učinkom fiksiranja (ujeti se v eno kategorijo rešitev). Mesto je izbralo tudi mednarodno žirijo vrhunskih strokovnjakov, ki je ocenila deset predlogov finalistov in izbrala nagrajene.

[Oglejte si posnetek spletnega seminarja in izvedite več o tem, kaj se je mesto naučilo iz te edinstvene izkušnje.](#)